

Aktuálně!

Vzpomínka na osobnost

F: Kateřina Čadková

„Díla Ivara Otruby jsou uměním ryzí tvorby a svobodné imaginace, aniž by však nerespektovala 'materiál', s nímž jejich tvůrce zachází.“

— Doc. Mgr. Pavel Kostrhun (citát z webové stránky Nadační fond Ivara Otruby)

Vážení kolegové,

Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu vydává speciální číslo zpravodaje, věnované jedné z největších osobností české krajinářské architektury, jednomu ze zakladatelů, prvnímu předsedovi a čestnému členovi SZKT, prof. Ing. Ivaru Otrubovi, CSc., který nás opustil 31. srpna tohoto roku ve věku 89 let.

Panu profesorovi a dalším nedávno zemřelým osobnostem jsme na letošní výroční konferenci v Luhačovicích věnovali vzpomínkový večer. Chtěl bych touto cestou poděkovat všem přednášejícím, kteří na své blízké zavzpomínali, a všem posluchačům, kteří s námi naslouchali a vytvořili hezkou atmosféru. Díky všem zúčastněným to byl krásný a důstojný večer, bezprostřední i intimní, dojemný i vtipný.

Všichni, kteří se tohoto večera nemohli zúčastnit, si mohou život a práci pana profesora připomenout prostřednictvím tohoto speciálního čísla. Památku pana profesora Ivara Otruby nám bude připomínat nejen tento zpravodaj,

ale také nově vznikající iniciativa, kterou je Nadační Fond Ivara Otruby (www.ivarotruba.cz).

— Ondřej Feit, ředitel SZKT

Nadační fond Ivara Otruby

Dílo profesora Otruby je neuvěřitelně rozsáhlé – zahrnuje stovky realizací, návrhů, modelů, knih a článků – a byla by škoda, kdyby se vytratilo z povědomí odborné i širší veřejnosti. Rodina, přátelé a spolupracovníci prof. Otruby se tak rozhodli k založení Nadačního fondu Ivara Otruby, který by měl nejen chránit a udržovat jeho odkaz, ale i pomoci propagovat českou krajinářskou architekturu. Nadační fond má zřízené webové stránky www.ivarotruba.cz a e-mailovou adresu info@ivarotruba.cz.

— Tomáš Popelínský, vnuk

F: Kateřina Čadková

Zahradnický svět opustil prof. Ing. Ivar Otruba, CSc., zahradní a krajinářský architekt a vysokoškolský pedagog

Na Zahradnické fakultě Mendelovy univerzity v Brně se mj. věnují novodobým dějinám oboru zahradní a krajinářská architektura, životu a dílu významných osobností 20. století. V této souvislosti jsem měl možnost se od roku 2017 blíže setkávat s panem prof. Ivarem Otrubou a studovat jeho odbornou profesní činnost. Navštěvoval jsem ho v jeho ateliéru v Brně-Soběšicích, převzal podstatnou část jeho projekčního archivu, jenž byl s jeho souhlasem zdigitalizován a zpřístupněn k fakultním vědeckým a studijním účelům. Požádal jsem ho mimo jiné i o to, aby pro potřeby výzkumného projektu sepsal svůj vlastní životopis (květen 2019), který uvádím, s laskavým svolením jeho rodiny, v nezměněné podobě v závěru mého příspěvku, jehož cílem je krátce připomenout význam této osobnosti.

Profesor Ivar Otruba (* 18. srpna 1933, Kyjov; † 31. srpna 2022, Brno) byl český krajinářský architekt a vysokoškolský učitel, který obor významně ovlivnil. Profesionálně byl činný až do své smrti a jeho přínos není možné docenit – byl autorem návrhů mnoha krajinářských realizací u nás i v zahraničí (navrhoval a realizoval lázeňské parky, obnovy historických zahrad a parků, botanické zahrady a arboreta,

hřbitovy i rodinné zahrady), výrazně se zapsal svojí pedagogickou činností rozvíjenou na Zahradnické fakultě MENDELU a jako autor odborných publikací. Současně byl popularizátorem evropské krajinářské architektury.

Hlavní přínos jeho osobnosti lépe bezpochyby v rovině projekční. Již jako zakládající člen Svazu architektů ČSR rozvíjel současně projektovou činnost, která je inspirativní pro současné i budoucí generace zahradníků a krajinářských architektů a do současnosti čítá několik stovek položek. Za ně obdržel řadu ocenění (např. Cena P. J. Lenné, Berlín 1969, Cenu města Brna za architekturu a urbanismus, 1999, pocta České komory architektů, 2018). V městě Brně, kde žil a tvořil až do roku 2022, najdeme jeho první veřejnou realizaci ze 60. let – nádvoří Paláce šlechtičen, dlouhodobě se věnoval také postupné obnově našeho nejstaršího městského parku Lužánky v Brně, obnově parku Tyršův sad tamtéž. Projektoval také úpravy brněnských sídlišť Juliánov a Řečkovice. K jeho nejvýznamnějším dílům patří Botanická zahrada a arboretum MENDELU, které bezpochyby náleží k nejlepším evropským zahradně-krajinářským realizacím svého druhu. Jde o vrcholné dílo zahradní a krajinářské tvorby druhé poloviny 20. stole-

tí a věrohodně dokumentuje mimořádné tvůrčí kvality této osobnosti. Dílo bylo ve své době (70. léta) ojedinělým, vysoce odborným i duchovním povzbuzením dokládajícím, že i v obtížných podmínkách vlády totalitního režimu by-li talentovaní tvůrci schopni posouvat hranice zahradní umělecké tvorby do nevídaných výšin. Objekt je nevyčerpateľným zdrojem inspirace pro studenty i pro praktikující zahradníky a krajinářské architektky. S jeho díly se ovšem můžeme setkat na celém území ČR a SK, např. městské parky v Chomutově, Boskovicích, Svitavách nebo lázeňské parky Karlova Studánka, Bardejovské Kúpele, Velké Losiny a Piešťany. Spolupracoval také s předními architektky, např. Bohuslavem Fuchsem při úpravách paláce šlechtičen v Brně nebo s Ivanem Rullerem na Egyptologickém muzeu v Káhiře nebo velvyslanectví ČR ve Washingtonu.

Pro rozvoj oboru byla velmi přínosná také jeho činnost výstavnická, a to zejména v době totalitního režimu. Mj. díky jeho nebývalému přičinění při rozvoji výstavní činnosti Flory Olomouc, ale i jinde, se z opomíjených zahradníků znovu stávají uznávaní tvůrci krásy a společnost jejich práci oceňuje (za výstavnickou činnost v Olomouci obdržel více než 20 různých ocenění). Výstavní expozice realizoval také v zahraničí, kde byl také velmi úspěšný (bronzová medaile za expozici na Světové zahradnické výstavě ve Stuttgartu, čestné uznání města Vídně za řešení světové zahradnické výstavy). Koncipováním výstav se zabýval až do své smrti.

Zásadní pro rozvoj oboru bylo také jeho dlouholeté působení na dnešní Zahradnické fakultě MENDELU, kde přednášel sadovnickou techniku a projektování, vedl cvičení ze sadovnické tvorby, sadovnického květinářství, aranžování květin a zahradnického výstavnictví. Vychoval několik generací dnes uznávaných zahradních a krajinářských architektů. Na koncipování výuky zahradních a krajinářských architektů se tam podílel až do roku 2000.

Velmi si vážím být krátké, ale o to více pro mě obohacující a srdečné spolupráce s váženým panem prof. Ivarem Otrubou. Čest jeho životu a dílu, které nebudou nikdy zapomenuty!

— Roman Zámečník, památkář NPÚ, ÚOP Brno,
Odbor péče o památkový fond

F: Kateřina Čadková

Prof. Ing. Ivar Otruba, CSc., vlastní životopis

Motto: *Život bez užitku je předčasnou smrtí.*
Goethe

Narozen ve znamení lva, dne 18. srpna 1933 v Kyjově, kde byl otec Vítězslav (1903–1975) majitelem menšího „obchodního zahradnictví“ s prodejnou květin a vazačských prací. Matka Marie, roz. Žádníková (1905–1967) pocházela z Veselí nad Moravou ze živnostenské rodiny. Starala se o prodejnu květin, pracovala na květinových dekoracích. Její děd Arnold Růžička (1846–1917) byl zámeckým zahradníkem ve Veselí nad Moravou u hraběte Chorinského.

Po ukončení měšťanské školy v Kyjově jsem nastoupil v zahradnictví u otce do učení a navštěvoval jeden ročník učňovské školy zahradnické v Brně-Bohunicích. V roce 1948 skládám přijímací zkoušku na Vyšší ovocnicko-vinařskou a zahradnickou školu v Lednici, kterou jsem absolvoval v roce 1953. Tam mě zajímalo okrasné zahradnictví a sadovnictví (budování školního alpina, vzorových okrasných výsadeb, dekorace slavností, zahradnických výstav a plesů). V roce 1953 nastupuji na Vysokou školu zemědělskou a lesnickou, Agronomickou fakultu, na obor zahradnictví, specializace okrasné zahradnictví a sadovnictví. Absolvuji v roce 1958 obhajobou diplomové práce na téma „Úprava zahrady a bažantnice zámku Milotice u Kyjova“. (Tato práce byla později užitá jako podklad pro zpracování projektu obnovy – SURPMO v Brně).

Po absolvování nastupuji do oddělení zahradní architektury Státního statku Brno v Želešicích u Brna. Nejprve jako řadový pracovník, posléze jako vedoucí. Podnik se zabíral především realizací sadovnických úprav (skupina Brno, severní Morava, jižní Čechy) a výsadbou ovocných sadů. Bohatě se rozvíjela činnost projektová (bližší viz I. Otruba, Želešické začátky – zahradní architektura Želešice, oddělení Státního statku Brno, n. p. In R. Zámečník. *Sborník příspěvků z konference, Zahradně-architektonická tvorba 20. století v Československu I.* Praha: ZF MENDELU, VÚGTK, v. v. i, 2019, s. 70–75).

V roce 1966 nastupuji jako odborný asistent na zahradnický obor VŠZ v Lednici na katedru okrasného zahradnictví (vedoucí prof. J. Scholz, později prof. B. Wagner). Tam přednáším sadovnickou techniku a projektování, vedu cvičení ze sadovnické tvorby, sadovnického květinářství, aranžování květin a zahradnického výstavnictví. Prof. Wagner současně rozvíjí projektovou činnost katedry v rámci „vedlejší hospodářské činnosti“. Buduje se velkorysý zahradnický výstaviště v Lednici „Horticentrum“ v opravených zámeckých jízdárnách, před nimi se nově upravuje zahradní parter, zlepšuje se park a interiér palmového skleníku. S příchodem roku 1968 tato činnost ustává. Jsem přemístěn do Botanické zahrady a arboreta VŠv Brně jako odborný pracovník. Tam zpracovávám projekty na úpravu zahrady, a to na základě studie, zpracova-

né ještě na katedře v Lednici. Jako člen Svazu architektů ČSR rozvíjím projektovou činnost v oboru, organizuji a tvořím výstavy v Brně (Palác šlechticů – EU Mor. Muzea – květiny v bytě, kaktusy, orchideje, ikebana, alpinky, lilie) a na krajských zahradnických výstavách a Floře v Olomouci. V této činnosti pokračuji až do roku 1990, kdy jsem byl povolán zpět do Lednice jako vedoucí ústavu Zahradní a krajinářské architektury Zahradnické fakulty VŠZ Brno. Obhajuji CSc., habilituji se na docenta a v roce 1995 jsem po obhajobě díla jmenován profesorem pro zahradně-architektonickou tvorbu.

Vedle projektování zahradně-architektonických a krajinářských úprav se věnuji publikační činnosti. Prezentuji asi 100 odborných pojednání, dva učební texty a osm knižních publikací s problematikou uplatnění rostlin v interiérech, řešení zahrad a parků u nás i v zahraničí. (Květiny v bytě 1969 – slovensky a 1972 – česky, Skalky a skalničky 1976, Zahradní architektura – tvorba zahrad a parků 2002, Krásy italských zahrad 2003, Krásy anglických zahrad 2005, 101 našich nejkrásnějších zahrad a parků 2007, Krásy francouzských zahrad 2010, Hledání rajsých zahrad 2016).

Z projektovaných a realizovaných děl zahradně-architektonické tvorby si vážím především: úprava lázní Karlova Studánka, Bardejovské Kúpele, Velké Losiny, Piešťany, úpravy botanických zahrad – Botanická zahrada a arboretum MENDELU, zahrada Univerzity K. J. Šafárika v Košicích, Botanická zahrada FLORA Olomouc, Botanická zahrada MU v Brně. Úpravy parků v Chomutově, Boskovicích, Svitavách, Olomouci, park Lužánky Koliště, Tyršův sad v Brně, vilové zahrady a park Skalky v Novém Jičíně, návrhy a realizace sídlišť Brno-Juliánov, Brno-Řečkovice, tvůrčí činnost v zahradnickém výstavnictví FLORA Olomouc, Brno, Agrokomplex Nitra. Řešení obnovy zeleně zámeckých parků v Třeboni, Mikulově a Blansku, návrh na úpravu Mendelových zahrad Augustiniánského kláštera v Brně.

Spolupracoval jsem s významnými architekty, kupř. Palác šlechticů v Brně s B. Fuchsem, Centrum města Ostravy, Velvyslanectví ČR ve Washingtonu, Egyptologické muzeum v Káhiře s I. Rullerem, hřbitov v Luhačovicích s J. Pallou, hotely v Tatrách, Lázně Bardejovské Kúpele, park v Chomutově se Z. Řihákem, sídliště Brno-Juliánov a Řečkovice s P. Krchňákem aj. Z výtvarníků jsou to především K. Babraj – Karlova Studánka, Bruntál, Olomouc, J. Marek, Brno-Řečkovice, Brno-Juliánov, V. Štolfa – Bardejovské Kúpele, Brno-Řečkovice a Lužánky, P. Kostrhun a M. Zvěřina. Olomouc, T. Divišková – Brno, Mendelovy zahrady, M. Blažek – Bardejovské kúpele, Nový Jičín aj.

Byla mně udělena ocenění: Cena města Brna za architekturu a urbanismus, čestné uznání města Vídně za řešení světové zahradnické výstavy, cena Petra Lenného, bronzová medaile za expozici na Světové zahradnické výstavě ve Stuttgartu, ocenění návrhu dětského hřiště v Kolíně nad Rýnem, Cena AURA za výstavnickou činnost ČR, více než 20 ocenění zahradnických výstav v Olomouci, plaketa zahradnické fakulty Mendelu v Lednici.

Jsem zakládajícím členem České komory architektů a Společnosti pro zahradní a krajinářskou tvorbu ČR. Dřívější člen Svazu architektů ČSR.

V současnosti se věnuji tvůrčí spolupráci s vedením Botanické zahrady a arboreta MENDELU v Brně, úpravě a dotváření obnovy brněnského parku Lužánky, zahradám u zámku v Mikulově, připravám k obnově parku v Chomutově, rozvoji lázeňského parku v Karlově Studánce pod Pradědem a v Luhačovicích a parku a zahradám v Novém Jičíně.

Mohu konstatovat, že přes mnoho obtíží zahradní a krajinářské tvorby 2. pol. 20. stol. se podařilo vytvořit řadu dobrých děl, která ovšem nutno dále udržovat a rozvíjet. Kupříkladu Lázně Karlova Studánka, arboreta a botanické zahrady – Křtiny, Brno, Průhonice, Košice, zámecké zahrady – Kroměříž, Třeboň, Bučovice, Lnáře, Jaroměřice, Dačice, Troja, Městská a sídlištní zeleň Chomutov, Olomouc, Brno Lesná, Juliánov, Řečkovice aj.

Jsem rád, že jsem měl možnost přiřadit se svými pracemi k těmto dílům.

— Ivar Otruba, 21. 5. 2019

Ivar Otruba: Botanická zahrada a arboretum Mendelovy univerzity v Brně. Centrální část s okrasnými bazény a venkovními učebnami. R. Zámečnik, 2020.

Ivar Otruba: Botanická zahrada ve Štramberku. Foto T. Popelínský, 2022.

Ivar Otruba: Zámecká zahrada v Mikulově, západní terasa. Foto T. Popelínský, 2017.

Prof. Ivar Otruba v zahradě miniatur, Botanická zahrada a arboretum MENDELU. Foto T. Popelínský, 2015.

Ivar Otruba: Návrh zahrady přátelství, Flora Olomouc, 1985. Osobní archiv prof. I. Otruby, inv. č. 159/10/53.

V Lužánkách – M. Veličková, I. Otruba a T. Velička, 2021

Ivar Otruba Architekt ryzí tvorby a imaginace (1)

Ivar Otruba – pan profesor, průvodce vzděláním, inovátor, spoluzakladatel České komory architektů, krajinářský architekt světového formátu, skutečná osobnost 20. a 21. století.

Pan profesor byl pro nás – své žáky – velkou inspirací, a to celým svým životem, nejen tvorbou i osobními postoji. Byl solitér se schopností komunikace. Osobním příkladem nám předal vědomí, že lze svobodně a nanejvýš imaginativně tvořit v jakékoli době. Předal nám poznání, že „zahrady a parky jsou tím nejkumštovnějším lidským dílem. Složitost sama, aby byly dobré!“ (2) Mnohokrát stvořil rajskou zahradu, mnohokrát ji popsal.

Můj vlastní vztah k panu profesoru má více úrovní i podob. Nejdříve mi vedl diplomovou práci, následně jsme vedli profesní rozhovory u něj v Soběšicích i na vysočinské chatě. Spolupracovali jsme při natáčení dokumentu, kde nám vyprávěl o historii arboreta, vlastní zahradě i způsobu nahlížení na svět. (3) Přivedl k nám do ateliéru svého vnuka Tomáše Popelínského, který je podnes významným členem našeho týmu. Opakovaně jsme Ivara Otrubu nominovali jako ISKA (Iniciativní skupina KA při ČKA – společně s kolegy Jakubem Chvojkou, Tomášem Jiránkem, Susanne Spurnou a Petrem Veličkou) na poctu České komory architektů, kterou obdržel v roce 2018. Mnohokrát jsme s kolegy probírali nutnost popularizace profesova díla. Na přání rodiny mi bylo velkou ctí pronést řeč při jeho posledním rozloučení. Z pozice žáka, kolegy, podporovatele i obdivovatele si tedy dovoluji připomenout základní milníky, které pro nás (žáky Otrubovy školy) zůstanou inspirací už napořád:

Přístup k tvorbě (4):

V 70. letech 20. století, kdy na západ od nás již docházelo k dělení profese na zahradní design a krajinářskou architekturu, to v našich zemích dle slov pana profesora „nebylo nijak extrovní a moc se toho nenadělo“. Výjimky však potvrzují pravidlo: Právě v těchto letech chodil Ivar Otruba s architektem Pavlem Krchňákem po polích na místě budoucího sídliště Řečkovice v Brně a tvořili. Definovali, kde bude jaká zástavba, jak vysoká, kde zůstanou (v době komunismu!) boží muka (podnes tam jsou), kde vznikne „Vysočina“, pro kterou Jiří

Marek navrhne stejnojmennou sochu, kam navezou oblé balvany z Vysočiny, kde Vojtěch Štolfa usadí „vítací stůl“. Inspirovali se hovory s Františkem Spáčilem, který působil v Anglii a vyprávěl, jak to u nich chodí (v 60. a 70. letech 20. století): Jak nejdříve přijde krajinářský architekt a navrhne výšku zástavby, trasování, úpravy terénu, hospodaření s vodou...

A pak že je modrozelená infrastruktura nové téma!

Celou Otrubovou tvorbou prochází výrazně fenomenologický přístup. Sám říkal, že příliš filozoficky nad úkolem nehloubá, že největší inspirací je pro něj místo samé.

Brněnské arboretum nebo Karlova studánka patří jistě k nejvýraznějším dílům pana profesora. Méně se ví, že je spoluautorem významné olomoucké lávky spojující Smetanovy a Čechovy sady, tzv. „Tobolávký“. Svou přezdívku nese podle vedoucího stavebního oddělení v Olomouci Jaroslava Tobolky, který ji prosadil poté, co s touto myšlenkou Ivar Otruba s Bohdanem Wagnerem přišli. Lávka je symbolem komunikace, propojení dvou vzdálených břehů. Dle slov pana profesora „měla být trochu subtilnější, ale nešlo to, protože je postavená z panelů. Ještě tam měla být vyhlídková věž, stejně jak je na jiných výstavištích.“

Když jsem se pana profesora ptala na oblíbené materiály (znáte to, někdy jen očekáváte standardní odpověď), tak začal terénem! – zemí! – stěžejní materiál, jistěže. Následoval už obecně očekávaný kámen, dřevo, voda a až následně vegetace. Nebud' me tedy, vážení kolegové, pouhými ozeleňovači a vyplňovači zbylého prostoru!

Často také mluvil o tom, že bychom měli ctít krajinu a lidi v ní, včetně krajinářských architektů, kteří tu byli před námi. Jinými slovy nevstupovat bez souhlasu do autorství někoho jiného.

Institucionalizace naší profese (4):

Ivar Otruba byl jedním ze zakládajících členů České komory architektů. Po sametové revoluci to pro něj bylo stěžejní téma. Do Prahy jezdil tehdy každý týden. Původně myslel na naši vlastní komoru pro krajinářské architekty. Ale pak došlo k vytvoření společné a jak sám říkal: „Její prosazení nebylo tak kór jednoduché.“ Při zakládání se vzájemně podporovali s architekty Jaroslavem Šubrem, Petrem Hrubou, Daliborem Borákem, Janem Sapákem nebo Květoslavem Vlčkem.

Výchova nové generace architektů (4):

Po roce 1989 působil na škole mezi lety 1990 a 2003. V roce 1995 složil profesuru. Chtěl přenést studium krajinářské architektury do Brna. Měl už vytipované i místo – nad arboretum v bývalých kasárnách. Fakt, že se přesun nepodařil, považoval za „promarněnou šanci“. Za tuto snahu o změnu byl, jak sám říkal, „exkomunikován z 'církve lednické'“. Dle jeho slov nechtěl vytvářet „přílepký“ k VUT nebo nějaké jiné stavebně-architektonické instituci. Budoucnost viděl v partnerství mezi univerzitami.

Studentům v Brně zanechal ten nejlepší prostor pro výuku krajinářské architektury – arboretum Mendelovy univerzity v Černých polích.

Děkujeme tedy za váš specifický rukopis, zcela nepodléhající

jakýmkoli škatulkám stylů, za váš příklad, za vaše přímočaré myšlenky, za arboretum – místo vzdělávání budoucích krajinářských architektů, za vaši schopnost svobodně tvořit navzdory jakýmkoli překážkám. Dovolím si skončit vašimi slovy: „Krajinářský architekt je spoluvůdcem společně s prostředím, přírodou a jejími prvky. Jedině tak může tvořit díla trvalé hodnoty. Bez invence a kreativity však nespěje. Stůjte proto, vážení kolegové, jako strom ve svém vzpřímeném bytí plamenu svíce.“ (5)

— Markéta Veličková, krajinářská architektka

(1) Podtitul je vyňat z citace Pavla Kostrhuna: „Uznáme-li, že architektura je uměním všem ostatním nadřazeným, protože architektonická díla jsou skutečností sama o sobě, pak o zahradách Ivara Otruby to platí bezesbytku. Jsou uměním ryzí tvorby a svobodné imaginace, aniž by však nerespektovaly 'materiál', s nímž jejich tvůrce zachází.“

(2) OTRUBA, Ivar. Zahradní architektura pro střední a vysoké školy. Šlapanice: ERA 2014. ISBN 80-86517-28-4

(3) Jednalo se o dokument Ljuby Václavové „Příběhy zahrad“ z roku 2017, rozhovory nebyly nakonec uvedeny. Vznikla myšlenka samostatného pořadu věnovaného I. Otrubovi. Záznam z natáčení jsme sestříhali a zveřejnili až po odchodu pana profesora.

(4) Citace I. Otruby jsou převzaty z publikované i nepublikované části rozhovoru, který vznikl pro Ročenku Česká architektura 2018–2019.

(5) OTRUBA, Ivar. Zahradní architektura pro střední a vysoké školy. Šlapanice: ERA 2014. ISBN 80-86517-28-4

F: Vladimír Sitta

Moje nespolehlivé vzpomínky na Ivara

Byla to doba, kdy ostatné záclony na hranicích byly ještě pevně zatažené, ale přes skuliny bylo vidět trochu ven. Tedy na špatnou stranu, kde zapadalo slunce. Je zvláštní, že celý ansámbl pedagogů byl znám pod svými příjmeními, ale pro nás byl tehdy odborný asistent Ivar Otruba prostě Ivarem. Ivarem, který toleroval naše sporadické návštěvy v ateliéru, výmluvy a často i věčně nedokončené projekty. Kreslit v tatranských stěnách jednoduše nešlo. Přiznám se, že jsem patřil spolu s Petrem Zemanem mezi zlobivé studenty, kteří si vymýšleli i pořouchlé nebo provokativní otázky. To tehdy zaručovalo Ivarovu pozornost a dokonalé proklepání u zkoušky.

Tak trochu se mně zdálo, že Ivar žil tak trochu jinde. Určitě nebyl disidentem, jak se někdy říkalo. Být pasivní se tehdy také rovnalo hříchu. Díky nesmyslnému honu na čarodějnice ale dnes máme arboretum, projekt, který snese srovnání s nejlepšími botanickými zahradami na světě. Místo otrockého napodobování přírodních podmínek najdeme v arboretu výtvarně zpracovanou interpretaci, která je ve světě skutečně unikátní.

Ivar nikdy nebyl klaunem, spíše introvertem, který snad nikdy nezvýšil hlas. Ani tehdy, kdy výprask by byl na místě. Přiznám se, že mne překvapil u prezentací studentů, kteří se inspirovali pochodem masek v Benátkách. Nasadil si ochotně růžové brýle mámení. Jeho fotografii mám dodnes před sebou. Myslím, že růžové brýle vlastně nikdy nesundal a má je na sobě dodnes.

— Vladimír Sitta, vedoucí Ústavu krajinářské architektury, FA ČVUT v Praze

Vzpomínka na prof. Ing. Ivara Otrubu, CSc.

Osobně jsem měla možnost se s prof. Otrubou potkat až po revoluci. Byl to on, kdo mě v roce 1991 přijímal na místo akademického pracovníka na dnešní Ústav zahradní a krajinářské architektury Zahradnické fakulty MENDELU. Už při prvním rozhovoru mě zaujal tím, co pro něj bylo vždy typické – obrovský odborný rozhled, jasná formulace názorů, otevřenost a živý zájem o dění kolem. Jeho smysl pro ironii a sebeironii byl nevšední. Dokázal díky ní odlehčit tíživou atmosféru i komplikované diskuse. A co bylo od prvního momentu jasné z každé jeho úvahy a projevu – byl to tvůrce: zahrad, designu, umění a rovněž filozof tvorby a života obecně.

Na fakultu se vrátil v tom správném momentu. Počátek devadesátek bylo obdobím společenské reformy v tom nejhlubším slova smyslu, obdobím návratu demokracie a tvůrčího pnutí. Díky panu profesorovi se naše profese a s ní i celý obor na univerzitě začal jednoznačně a doufejme, že i definitivně, posouvat od směru „sadovnický“ k orientaci na „architektonický“. Prof. Otruba nás, mladé kolegy, učil tomu, co ve skutečnosti znamená tvorba, posouval naše myšlení od preference hledání ideální formy k hledání hlubší podstaty architektonického díla. Díky jemu a kolegům, jakými byli arch. Sátora, doc. Kostřhun nebo dr. Nepomucký, byla každá ateliérová kritika, každá společně prožitá exkurze nebo výstava intenzivním odborným a lidským prožitkem. Troufám si říci, že společným sdílením názorů jsme ve výsledku rostli všichni. Miloval diskuse, měl vždy jasný názor, a přestože s námi někdy nesouhlasil, dával nám všem prostor k hledání si vlastní tvůrčí cesty.

Vzpomínky na pana profesora jsou pro mě mozaikou různých situací a momentů, ke kterým se často vracím. A vždy přitom vidím před sebou člověka s malinko melancholickým úsměvem, ale vždy jiskrou v oku, jak říká: „...myslíte?“. Za všechny rozhovory, za váš lidský nadhled, pane profesore, děkuji.

— Alena Salašová, děkanka Zahr. fakulty MENDELU Brno

Letní etapa Flora Olomouc 2014

Profesor Otruba

Důstojný, elegantní, v kšiltovce, moc nemluvil.

Když někdo přišel s prosbou o pomoc při řešení nějakého prostoru, hned věděl, jak to má vypadat.

Ráda vzpomínám na přípravu výstav v brněnském arboretu: pan profesor přinesl na malém papírku návrh výstavní haly, šikovní arboreťáci sestavili a natřeli kulisy, a pak přišel pan profesor a násadou koštěte ukazoval, kam dát skleněné hranoly a kde budou kosatce nebo dýně. Výstavy byly pokaždé jiné, i když vždy z nějakého obdobného materiálu.

Potkávala jsem ho pak ještě občas s paní Nevenkou a zdá se mi, že čím byl starší, tím byl vlídnější a přístupnější.

— Markéta Kindlová, dcera Antonína Nohela

F: Zdenek Sendler

9. září, pátek před víkendem, příjemné slunečné ráno...

Chodím po brněnském arboretu a vnímám tento fenomén nějak jinak, zjišťuji, že skoro nesdělitelně. Střihám kytky, větvičky vrb, kapradiny a vše, co mi přijde pod ruku. Chodím, postávám a vzpomínám...

Jsem docela rád, že nikoho nepotkávám, nemusím nic vysvětlovat nebo se dělit o pocity. Jako by se kolem zastavil ten venkovní chaos a běsnící svět. Sedím u stolku s krásným výhledem na jednu z nejúžasnějších realizací, na dílo opravdového mistra. Vážu mu kytku na jeho poslední cestu.

Vzpomínám na prázdninové brigády v arboretu, na tu úžasnou partičku tří zahradnických velikánů, skromných, chytrých, s vytříbeným smyslem pro humor. Po obědě sedám do zeleného žigulíku a jedu s Ivarem Otrubou kopat, šalovat nebo betonovat různé objekty na jejich zahradu do Soběšic. Nakonec večere a odvoz na MHD...

V hlavě se mi za ty dvě hodiny, co jsem se 9. září ráno potloukal po arboretu, promítlo mnoho, co s Ivarem souviselo. Bylo by to na knihu a stejně si nejsem jist, zda by bylo vše vystiženo. Zanechal nesmazatelnou stopu nejen v podobě svého díla, ale i v paměti všech, se kterými se setkal – od pana doktora Jana Sítaře přes olomouckou flóru až po politického vězně, zahradníka, pana Perničku, který mi o Ivarovi vyprávěl při hrabání svahu v lázních Jeseník. Jak od něj má na památku

schovaný a podepsaný notýsek fotografií z realizace lázní v Karlově Studánce a jak si toho cení...

Jsem moc rád, že jsem měl možnost se s Ivarem Otrubou setkat osobně nebo v podobě jeho díla. Ranní procházka arboretem mi potvrdila, že přesto, že jsem nebyl jeho žákem, je to skvělá škola, která začala někdy v 70. letech minulého století a určitě neskončila 9. září posledním rozloučením, kytkou z ranního arboreta...

V Brně dne 6. 11. 2022

— Zdenek Sendler, krajinářský architekt

Vážený pane inženýre Feite, požádal jste mě o malou vzpomínku na pana profesora Ivara Otrubu. Je to pro mě hodně těžký úkol, při vědomí jeho tvůrčí geniality, a to nejen jako architekta, ale i při práci s textem, kdy jsem byl často s touto skutečností konfrontován, si připadám tak nějak nepatřičně.

Víte, že život nám někdy dává a jindy bere. Já měl to velké štěstí, že když dával, dal mi možnost nastoupit do tehdejší BZA VŠZ Brno a zapojit se do pracovního kolektivu tří výjimečných profesionálů Otruba Nohel Holzbecher. Každý sám byl ve své profesi velkým odborníkem, ale dohromady dali tým, díky kterému disponuje Mendelova univerzita výjimečně ztvárněným areálem, krásnou botanickou zahradou a arboretum.

Práce s profesorem Otrubou nebyla vždy lehká, třeba když nekompromisně vyžadoval zrealizování svých výstavních kompozic, kdy pojmy „to nepůjde“ či „nejde“ končily vždy důkazem jeho geniality a obrovské představitivosti vyústěné dokončením díla s následným obdivným uznáním laické i odborné veřejnosti. S odstupem času jsem si čím dál víc cenil jeho vedení, kdy při jeho genialitě měl s námi v podstatě velkou trpělivost a svoji nespokojenost dával najevo svým osobitým distingovaným projevem. Pro některé možná špatně stravitelným, ale cožpak si může dirigent symfonického orchestru nechat mluvit do svého pojetí ztvárnění uměleckého díla? Pracoval jsme s ním velice rád, vždy přišel z něčím novým, mnohdy překvapivým, invenčním, byla to radost z práce, která byla tvůrčí, neotřelá a kde to odsýpalo. Při přípravě tradičních sezonních výstav jsme často končili pozdě v noci a pan profesor zůstával vždy do konce i v jeho již velmi pokročilém věku. Je pravdou, že tým, který se na těchto pracích podílel, byl již za ty dlouhé roky velmi profesionální s vědomím svého místa a úkolu. Snad také to byl jeden z důvodů, kdy jsem byl přesvědčen, že i on má radost a potěšení z odváděné práce a samotného výsledku.

Kola času se nedají zastavit a doba, kterou jsme využili na tomto světě, hodnotí, co jsme po sobě zanechali. Za profesorem Ivarem Otrubou je opravdu spousta krásného a nadčasového. Záleží jen na nás, kolik z toho budeme schopni a ochotni udržet i pro další generace. Jestli to budou jen velkohlubé proklamace, které časem vyšumí, nebo to bude snaha důstojně předat jeho díla nastupující generaci.

— Tomáš Koloušek, emeritní vedoucí Botanické zahrady a arboreta Mendelovy univerzity v Brně

Půlstoletí s Florou Olomouc

Na celých padesát let se součástí pestrého života profesora Ivara Otruby stalo i olomoucké Výstaviště Flora. Jeden z nejvýznamnějších tuzemských krajinářských architektů zde začínal v 60. letech jako asistent, později sám Floru Olomouc zařadil mezi projekty, jež byly jeho srdeční záležitostí.

„Na Výstavišti Flora Olomouc se prof. Ivar Otruba objevil poprvé na jaře roku 1967 jako asistent prof. Bohdana Wagnera. Od té doby byl s Florou Olomouc v úzkém kontaktu, tvořil zde až do léta 2017,“ vzpomíná na legendu krajinářské architektury emeritní ředitel Výstaviště Flora Olomouc Ing. arch. Zdeněk Štefka.

Připomíná, že se Ivar Otruba podílel na vzniku výstav v interiérech olomouckého výstaviště (zejména v pavilonu A) a také na podobě botanické zahrady v Bezručových sadech.

„Spolupráce s ním byla velice přínosná, každé své práci vždy vtiskl osobitý image. Je nutné říct, že svým působením zanechal v Olomouci důležitý a nesmazatelný otisk,“ shodují se emeritní ředitel Ing. arch. Zdeněk Štefka a stávající ředitelka Výstaviště Flora Olomouc Ing. Eva Fuglíčková.

Ivar Otruba na Olomouc nikdy nezapomněl. Zdejší prsteneček parků v roce 2007 zahrnul do výběru vlastní reprezentativní publikace s názvem „101 našich nejkrásnějších zahrad a parků“, plány na jejich úpravy předkládal při výuce studentům coby autor vysokoškolských skript.

Na Floru Olomouc prof. Otruba nezapomínal ani při rozhovorech do médií. Příkladem je jeho interview pro časopis *Inspirace* v roce 2019, kdy Floru Olomouc a přilehlé sady vyzdvihl mezi projekty, které jsou jeho srdeční záležitostí.

Unikátní vzpomínku doplňuje Ing. Vojtěch Zahradník, jenž měl to štěstí, že se s prof. Otrubou potkal v zákulisí příprav proslulých olomouckých květinových výstav: „Setkání s panem profesorem byla vždy radost, sešli jsme se v ředitelně se Zdeňkem Štefkou a Robertem Svobodou. Když se probíral

návrh dané výstavy, byl to takový tvořivý, výstavnický, umělecký a architektonický svátek.“

Vybavuje si také, že prof. Otruba na výstavišti posleze celý týden dohlížel na zdárný průběh realizace svých návrhů: „Úsměvné bylo jeho dlouhé ukazovátko z bambusu anebo klacku, který tam zrovna našel. Pan profesor měl výhradní právo na jarní výstavu, navrhoval také všechny společné expozice Unie Botanických zahrad ČR.

Poslední prací, kterou prof. Otruba v Olomouci realizoval, byla hlavní expozice letní etapy výstavy Flora Olomouc v roce 2017. Nesla motto V rajské zahradě, navazovala na tehdy vydanou stejnojmennou publikaci. Velice povedené bylo i propojení motivu léčivé síly stromů se spolupracujícím spolkem PELERO CZ. „I když jsme se k užší spolupráci dostali až v závěru jeho profesní kariéry, je to pro mne nezapomenutelný zážitek, který si nesu jako vzpomínku na pana profesora,“ dodává ředitelka výstaviště Eva Fuglíčková.

Vedle expozic pro sérii proslulých květinových a zahradnických výstav Flora Olomouc vytvořil prof. Otruba v areálu olomouckého výstaviště i práce trvalejšího charakteru. Návštěvníci je mohou nalézt například v botanické zahradě u Bezručových sadů – konkrétně jde o obnovu její části zvané Opatovická zahrada, dále o tamní Zahradu smyslů určenou pro nevidomé a slabozraké či nedávno zrealizovanou Haptickou stezku.

Ve sbírkových sklenících se Ivar Otruba podílel na nynější podobě subtropického skleníku, je také autorem řady studií týkajících se rozvoje olomouckých historických parků. K jejich realizaci však už bohužel nedošlo...

Profesor Ivar Otruba svůj milovaný svět krajinářské architektury opustil letos na konci srpna. Navždy bude známý jako jeden z nejvýznamnějších tuzemských krajinářských architektů, jenž výrazně ovlivnil vývoj svého oboru. Nesmí se však zapomínat také na to, že odešel i velice slušný člověk s vysokým morálním kreditem.

— Eva Fuglíčková, ředitelka Výstaviště Flora Olomouc

„Já jsem s těma kytkama žil furt“ S profesorem Ing. Ivarem Otrubou CSc.

Sedím v autě a pozoruji koruny stromů, vypadající jako zelené mraky, co visí nad přizemními domy. Slunce se prodírá skrze listy a tam, kde je souvislá plocha asfaltu, kreslí mozaiku tmavších a světlejších stínů. Je srpnový den a na listech je vidět nedostatek vody. Stromy se tváří rozladěně, nespokojeně, ale ne, to jenom moje mysl vepisuje takovou náladu mezi větve. Je suchý letní den a já tady čekám na profesora Ivara Otrubu, se kterým se mám sejít, jestli se mu, jak mi řekl po telefonu, udělá dobře. Myšlenky o stromech a jejich suchu najednou rozvlí rychle přijíždějící bílý vůz. Odbočí do ulice, kde by měl být domek, kam směřuji. Tak vystoupím a kousek se projdu. Měl jsem pravdu, bylo to jeho auto. Zdravíme se a za chvíli stoupám po jemně vrzavých schodech do podkrovní místnosti.

Tak jsem tady, amatér nadšenec, který jde dělat rozhovor, aniž by věděl jak. Sedím a prohlížím si ateliér. Je rok 2019, ale tady je to dotek hluboké minulosti. Žádný počítač, jen psací stroj vykukuje uklizený do jedné z polic. Místností prokvétá modrá. Modrý závěs na okně, modré krabice a v nich asi modrá tma a neznámo, papírový model odpočívadla, modré kalíšky na svíčku, hrnek s modrou kresbou, zarámovaná skica zahradní kompozice nakreslená tlustou fixou a zase sada modrých krabiček. Na šikmém stropě mapa světa, na které převládá modrý oceán, modré křeslo, fotografie nějaké expozice z výstaviště Flory, modrá dvířka na skříňkách, model bílého amfiteátru na černém podkladě a modré rádio. Vypadá to, jako by sem z venku prosákla skrze střechu obloha, usadila se a čeká, co se bude dít.

Ateliér je dotek starého světa, v němž jsem vyrůstal, doby, která byla opravdu hodně jiná, než je dnes. Tak si to užívám, nasávám všechny ty reálie, ručně kreslené výkresy, papírové modely, knihy a také slova, která se začínají vznášet vzduchem. Mluvíme o minulosti, přítomnosti i budoucnosti. Nehledám profesora Ing. CSc., ale člověka Ivara Otrubu. Jen si tak povídáme o lidech, krajinářské architektuře, městě i krajině. Tu a tam padne nějaká otázka.

Jak to bylo vlastně úplně na začátku vašeho života, tedy profesního?

Otec byl zahradník. V rodině mám mnoho předků zahradníků! Pro mě bylo zcela jasné, když se mě někdo zeptal, ať jsem měl tři, pět nebo dvacet let, čím budu. Vždycky zahradníkem. Neměl jsem to nuceně, ale zcela bytostně a nic jiného mně nikdy ani nepřišlo na mysl...

Tatínek měl zahradnictví v Kyjově, přitom byl taky městským zahradníkem. Tenkrát za první republiky, ještě za války. To znamená, že se staral o městský park, staral se o takové parky a parčíky, co byly před významnějšími budovami, jako před školou, před gymnáziem a tak dále, a já jako kluk jsem s ním furt chodil a viděl jsem, jak tam dělá ornamenty, jak vysazuje znak města Kyjova k památníku padlým z první světové války a jak štěrkuje cesty červenou kamennou drtí v parku...

Čili já jsem byl pořád nějak tak v obraze... Tatínek měl zahradnictví a také takzvanou květinovou síň. Tam maminka prodávala kytky a já jsem tam býval s maminkou, a když už jsem byl větší, to znamená chodil do školy, od sedmi osmi let jsem sám v obchodě prodával. Já jsem s těma kytkama žil furt. No a potom jsme měli velkou vazárnu. Tatínek byl teda, by se dalo říct... ted' se říká florista... exkluzivní vazač! Maminka měla bratra, jich bylo asi osm. Ona byla z řeznické rodiny z Veselí nad Moravou. Měla bratra, který byl zahradníkem. Byl absolventem té bývalé lichtensteinské zahradnické školy v Lednici. Posléze se potkali s tatínkem někde na praxi. Myslí si že v Molitorově. Znáte školky v Molitorově...? Protože byli přátelé, tak tatínek občas zajel do Veselí nad Moravou a tam poznal maminku. Takže tím se ten můj zahradnický původ uzavřel.

Mluvíme o zrušení Střední zahradnické školy v Lednici a její převedení do Zahradnické školy v Děčíně – Libverdě, o profesoru Scholzovi a jeho snahách založit vysokou školu právě v Lednici na Moravě. Je těžké to hodnotit zpětně, proto si společně říkáme, že je škoda, že to stěhování proběhlo, mělo to pokračovat v původním duchu. Vysoká škola má mít prostor v nějaké větší aglomeraci. Jde přece o navázání přátelství se studenty z jiných oborů, a to včetně medicíny a filozofie, kdy se mohou založit možnosti spolupráce a vzájemného respektu v budoucnu.

Slyšel jsem o problematickém odchodu profesora Otruby v roce 1969 z Lednice na Moravě do brněnského arboreta. Je to choulostivá věc a komplikovaná doba plná partajních kliček, složitostí a obracení lidských osudů vzhůru nohama. Doba zamotaná i tím, že je Lednice blízko hranic s Rakouskem. Jak by se na to asi dalo zeptat, aby se nevyvolaly staré bolesti a hořkost? Všechno se náhle otevře jednou nevinou otázkou, která s tím vlastně ani nesouvisí.

Když jste měl už od dětství takové zkušenosti, tak mohl jste posuzovat školu v Lednici jiným úhlem pohledu?

Tenkrát, když jsme byli v Lednici na vysoké, tak ta úroveň byla myslím si podstatně lepší. Byl tam Wagner, teda, on měl taky svý muchy, každý má nějaký muchy, ale byla to osobnost, a

taky dovedl velice dobře proplout těmi vlnami. On se ke mně zachoval dost jako, no to je jedno, v podstatě kdyby on s tím nesouhlasil, tak jsem mohl zůstat v Lednici. Ale podepsal to. Já posléze, když už jsme tady u toho, jsem byl velice šťasten a jsem doposavad, že jsem ze školy vypadl. Že jsem byl v botanické zahradě, že jsem ji vyprojektoval a byli jsme tam my tři (Otruba, Holzbecher, Nohel pozn. autora), takový triumvirát, odloženci. Nikdo z těch papalášů k nám nechodil, protože jsme tam byli málem středisko kontrarevoluce. I když jsme měli „Brigádu socialistické práce“ a já jsem byl předsedou (smích)... My jsme si tam dělali v podstatě ne co jsme chtěli, ale co jsem namaloval, tak nikdo proti tomu nic neměl. A tvořili jsme.“

Takže jste vlastně rád, že vás to zlo...

Každý zlo je pro něco dobrý.

A diskuze plyne dál. O přirozeném očištném procesu po sametové revoluci, o devadesátých letech, krajíně, městu, Floře Olomouc. O Otrubově snaze přesunout školu z Lednice do prostoru bývalých kasáren v Černých Polích. A taky o těžkém období po odchodu jeho ženy, když ve smutku hledal útěchu v práci a pustil se do psaní knih o zahradní architektuře, krásách italských, anglických a francouzských zahrad. Zase plynou slova. O arboretu a dalších pracích v Čechách i na Slovensku, o personálních změnách, běhu života. Taky vyplave na povrch názor, že sázení přehnojených, choulostivých vzrostlých dřevin je chyba, protože pak nerostou. Sázení v červenci kvůli dotacím je nesmysl a že dotace jsou postaveny nad agrotechnické lhůty. Mnoho starostů si neuvědomuje, že se pak musí o dřeviny starat, a to něco stojí. Končíme povídáním o budoucnosti.

Máte nějakou vizi o budoucnosti?

Těžko říct, ale rozhodně to přiblížení se přírodě jako takové, myslím tím takřka po stránce vegetačních krytů, taková ta řízená sukcese asi by měla nějaký význam, ale ne všude. To je věc dejme tomu krajiny. Já rozlišuju krajinu, park a zahradu. Na zahradě si můžeme změnit všechny podmínky, Versailles je zahrada, Lednický park je zčásti zahrada a zčásti park. Krajina, ta by se měla respektovat právě z důvodů stanoviště, klimatu, vody, geologického podkladu, oslunění, zástavby... Park by měl ve svém kompozičním nitru abstrahovat genia loci toho kterého místa a zahrada může být zcela něco jiného, zcela bych řekl přenesená „měsíční krajina“ nebo něco takového. Dnes si můžeme dovolit cokoliv... Čili součástí parku by měly být zahrady, součástí krajiny by taky mohly být zahrady a parky. Naše arboretum je děláno jako park se zahradami, expozice jsou vlastně zahrady, kde se upravily podmínky pro potřebu těch jednotlivých skupin rostlin, které se chtějí prezentovat.

Rozcházíme se v dobré náladě. Našel jsem člověka Ivara Otrubu, jak jsem si předsevzal, ale nakonec se ukázalo, že je tvořen především láskou k oboru. Zahradník tělem, duší a celým životem po celý svůj život. Jdu ulicí, nade mnou se klenou koruny stromů, co mi po těle kreslí mozaiku tmavších a světlejších třepotavých stínů. Nevím, co se dozvěděla obloha, ale já myslím na to, jak jsem někde při řeči podotkl, že nejvic by měl člověk věřit sám sobě a on dodal: „...a přírodě.“

— Petr Mičola, krajinářský architekt

